

tekst: Bart Geurden^{1,2,3}, Trudy Bekkering¹

PICO-vraag

Is honing bruikbaar in de lokale behandeling van wonden?

Context

Honingverbanden zijn vandaag overal verkrijgbaar en worden gepromoot als een effectieve behandeling van wonden. Dit systematisch literatuuronderzoek vergeleek het effect van honing, met dat van andere verbandmaterialen en lokale behandelingen op de genezing van acute wonden (bijvoorbeeld brand- en snijwonden) en chronische wonden (bijvoorbeeld veneuze ulcera).

Resultaten

Er werden 26 bruikbare studies geïdentificeerd met in totaal 3011 deelnemers. Men vond sterk bewijs (2 studies, 992 patiënten) voor honingverbanden die tweedegraads brandwonden zo'n 4 à 5 dagen sneller doen genezen dan conventionele verbanden zoals polyurethane film (OpSite®), paraffine gaas, steriele linnen verbanden, antimicrobieel geïmpregneerd gaas (Soframycin®) of open aan de lucht. Het is onduidelijk of er verschil bestaat in risico op infectie of bijwerkingen (zwak bewijs).

Er was zeer zwak bewijs (4 studies, 332 patiënten) voor een snellere genezing van brandwonden door het aanbrengen van honing in vergelijking met zilvernitraatverbanden. Maar men vond sterk bewijs (6 studies, 462 patiënten) voor het volgende: na zes maanden was er geen verschil in herstel, maar het risico op bijwerkingen met honing was lager dan bij gebruik van zilvernitraatverbanden.

Twee studies (140 patiënten) leveren zwak bewijs voor een snellere genezing van acute en chronische wonden door honing dan met zilvernitraatverbanden of suikerverbanden.

Verder vond men middelmatig bewijs dat toepassing van honing op geïnfecteerde, postoperatieve wonden de genezing versnelt en dat het minder onbedoelde effecten veroorzaakt dan antiseptisch wassen, gevolgd door een gaasverband.

Er bestond zeer laag bewijs voor een snellere genezing van drukletsels door honingverbanden in vergelijking met verbanden doordrenkt met fysiologische zoutoplossing.

Opmerking

De kwaliteit van het bewijs in de verschillende vergelijkingen is erg wisselend. De auteurs verlaagden de graad van bewijs vooral vanwege verschillende vormen van bias, onnauwkeurigheden en, in enkele gevallen, inconsistentie. De bewijzen in dit systematisch literatuuronderzoek zijn actueel tot oktober 2014.

Conclusie

Honing geneest tweedegraads brandwonden ongeveer 4 tot 5 dagen sneller dan conventionele verbanden (sterk bewijs). Honing lijkt effectiever dan antiseptisch wassen gevolgd door gaasverband voor geïnfecteerde postoperatieve wonden (matig bewijs).

Het is niet duidelijk of honing beter of slechter is voor de behandeling van andere wonden, aangezien het bestaande bewijs van lage tot zeer lage kwaliteit is of ontbreekt.

Noten

¹ Belgian Center of Evidence-Based Medicine (CEBAM)

² Universiteit Antwerpen

³ Karel de Grote Hogeschool Antwerpen

- Jull AB, Cullum N, Dumville JC, et al. Honey as a topical treatment for wounds. Cochrane Database of Systematic Reviews 2015, Issue 3. Art. No.: CD005083. DOI: 10.1002/14651858.CD005083.pub4.

Cochrane Corner komt tot stand in samenwerking met CEBAM, Belgian Branch of the Dutch Cochrane Collaboration, zie www.cebam.be.